CZU: 343.13/.14:342.7(478) **https://doi.org/10.59295/sum8(188)2025_12**

REGULA ADMISIBILITĂȚII PROBELOR ÎN PROCESUL PENAL DIN REPUBLICA MOLDOVA

Svetlana LEONTIEVA,
Universitatea de Stat din Moldova

Articolul analizează regula admisibilității probelor în procesul penal din Republica Moldova, evidențiind rolul său esențial în asigurarea echilibrului dintre protecția drepturilor fundamentale și interesul public de combatere a infracționalității. Sunt prezentate fundamentele teoretice ale conceptului de admisibilitate, precum și evoluția sa în contextul sistemului de drept continental. Se evidențiază faptul că doar probele pertinente, concludente, utile și legal obținute pot fi admise în procesul penal. Articolul oferă, de asemenea, anumite perspective comparative asupra reglementărilor privind admisibilitatea probelor.

Cuvinte-cheie: *admisibilitatea probelor, inadmisibilitatea probelor, pertinența, concludență, utilitatea.*

THE RULE OF ADMISSIBILITY OF EVIDENCE IN THE CRIMINAL PROCEDURE OF THE REPUBLIC OF MOLDOVA

This article explores the rules governing the admissibility of evidence in criminal proceedings in the Republic of Moldova, emphasizing their crucial role in balancing the protection of fundamental rights with the public interest in combating crime. It outlines the theoretical underpinnings of the concept of admissibility and traces its development within the framework of the continental legal tradition. The analysis underscores that only evidence which is relevant, conclusive, useful, and obtained in accordance with the law may be admitted in criminal proceedings. The article also provides comparative perspectives on the regulation of evidence admissibility across different legal systems.

Keywords: *admissibility of evidence, inadmissibility of evidence, relevance, conclusiveness, usefulness.*

Introducere

Procedurile penale din întreaga lume urmăresc realizarea a două obiective esențiale. Primul constă în protejarea drepturilor și libertăților fundamentale, prin apărarea acestora împotriva oricăror încălcări ce vizează securitatea și viața privată. Al doilea obiectiv îl reprezintă necesitatea sancționării și tragerii la răspundere penală a tuturor celor care săvârșesc infracțiuni (denumit interesul public), având în vedere că infracțiunea reprezintă o agresiune asupra societății.

Ambele obiective sunt de o importanță majoră. Protecția drepturilor și libertăților membrilor societății are multiple efecte, dintre care cele mai relevante sunt sporirea demnității sociale, protejarea acesteia împotriva prejudiciilor și consolidarea imaginii statului. Scopul sancționării infractorilor este de a asigura prevenția și retribuția, menite să protejeze societatea împotriva abuzurilor comise de către infractori și să asigure stabilitatea, liniștea, siguranța și dreptatea penală.

Aceste obiective trebuie atinse prin numeroase mijloace juridice, inclusiv instituția probelor în cadrul procesului penal. În același timp, având în vedere aceste obiective fundamentale, regula admisibilității probelor reprezintă un concept procedural important, deoarece stabilește normele prin care doar probele obținute și administrate conform legii pot fi luate în considerare în procesul penal, asigurând astfel echilibrul între protecția drepturilor persoanelor și interesul public în combaterea criminalității. Institutul admisibilității probelor, ca element esențial al dreptului procesual probator, a constituit și continuă să constituie un subiect central de reflecție științifică în literatura juridică de specialitate, atrăgând atenția unui număr semnificativ de cercetători în domeniul dreptului procesual penal. În conformitate cu această regulă, stabilirea vinovăției persoanei acuzate trebuie să se bazeze exclusiv pe probe care au fost obținute și administrate în condițiile de legalitate prevăzute de normele procedurale.

Scopul legiuitorilor naționali a fost elaborarea unor norme procedurale privind administrarea probelor astfel încât desfășurarea activităților probatorii să se realizeze exclusiv în condiții prestabilite și reglemen-

tate. În acest sens, art. 93 alin. (1) din Codul de procedură penală, prevede că probele sînt elemente de fapt dobîndite în modul stabilit de prezentul cod [1]. Prin această reglementare, legiuitorul a conferit legitimitate conduitelor organelor de urmărire penală în exercitarea atribuțiilor specifice administrării probelor. Astfel, modul de desfășurare a procedurii probatorii, inclusiv fixarea și ridicarea probelor, nu poate fi lăsat la latitudinea discreționară a organelor de urmărire penală, ci este supus unei reglementări stricte, asigurând astfel respectarea legalității și protecția drepturilor fundamentale ale persoanelor implicate în procesul penal.

Totodată, regula admisibilității probelor constituie o garanție fundamentală a intereselor juridice ale persoanei acuzate [2, p. 96]. Aceasta garanție delimitează clar sfera de protecție a acestuia, care trebuie să fie ferită de orice intervenție nejustificată din partea organelor judiciare penale. Prin această delimitare, acuzatul este protejat împotriva încălcărilor ilegale ale sferei comportamentului permis.

Regula admisibilității probelor reprezintă, la fel, o garanție a interesului public, prin faptul că definește limitele activităților procedurale permise autorităților statului și stabilește cadrul acceptabil al intervenției asupra drepturilor și libertăților participanților la procesul penal. O altă dimensiune esențială a acestei reguli o constituie prevenirea conduitei arbitrare a organelor judiciare penale, ceea ce contribuie în mod direct la asigurarea respectării drepturilor și libertăților fundamentale ale cetățeanului, respectiv ale inculpatului.

Perspective științifice asupra conceptului de admisibilitate a probelor

În ceea ce privește conținutul noțiunii de „admisibilitate a probelor", literatura juridică de specialitate evidențiază o varietate de poziții doctrinare, care se diferă în principal prin accentul pus de fiecare autor asupra unor aspecte particulare ale admisibilității, în funcție de natura și direcția cercetării întreprinse. Fără a urmări o analiză exhaustivă a tuturor opiniilor existente pe această temă, considerăm util să ne concentrăm asupra abordărilor fundamentale, care pot servi drept bază pentru conturarea unei perspective proprii asupra conceptului științific al admisibilității probelor.

De-a lungul timpului, în doctrină, termenul „admisibilitate" a fost utilizat în mod frecvent în sensuri apropiate sau sinonimice, precum „acceptabilitate", „forță juridică" ș. a. [3, p. 130].

Regula admisibilității probelor în procesul penal din Europa continentală este determinată de trei elemente: principiul adevărului, care exprimă cerința ca stabilirea faptelor să reflecte realitatea, principiul celerității, care impune ca procedurile să fie desfășurate rapid și cauza să fie soluționată într-un termen rezonabil, drepturile și libertățile inculpatului și ale persoanelor care dau declarații, care stabilesc limite ce trebuie respectate de către organele de justiție penală atunci când administrează probe și le introduc în procesul penal.

Dreptul de a solicita administrarea de probe a fost introdus în codificările penale din secolul al XIX-lea și a fost asociat cu recunoașterea inculpatului ca subiect, și nu ca obiect, al procesului penal. Cu toate acestea, principiile care guvernează administrarea probelor în procesul penal, inclusiv regula admisibilității probelor, au fost definite abia în codificările penale ale secolului al XX-lea [2, p. 113]. Aceasta nu înseamnă că anterior nu existau reguli privind admisibilitatea probelor în procesul penal. Schimbările privind mijloacele de probă și principiile ce guvernau administrarea acestora au însoțit dezvoltarea procesului penal. Totuși, normele procesului penal din Europa continentală au instituit, în mod repetat, limitări subiective și obiective în privința dovedirii faptelor relevante pentru soluționarea cauzei. De exemplu, o perioadă îndelungată, legea prevedea că anumite categorii de persoane nu au capacitatea de a fi martori în procesul penal. Probele obținute de la astfel de persoane erau inadmisibile. De asemenea, legea definea mijloace care nu puteau constitui probe – fiind inadmisibil să se dovedească faptele prin intermediul acestora.

În procesele penale contemporane din Europa continentală, probele pot fi acceptate în proces dacă sunt îndeplinite următoarele condiții: proba trebuie să fie admisibilă; faptul ce urmează a fi dovedit trebuie să fie relevant (pertinent) pentru soluționarea cauzei; proba trebuie să fie relevantă pentru clarificarea unei anumite împrejurări; este posibilă administrarea probei. Uneori, se adaugă o condiție suplimentară, și anume ca administrarea probei să nu aibă drept scop prelungirea nejustificată a procedurii [2, p. 98].

În România, legiuitorul a ales o metodă inedită de a reglementa condițiile probei în art. 100 alin. (4) din Codul de procedură penală, într-o formă negativă, prin indicarea cazurilor în care organele judiciare pot respinge o propunere privind administrarea unor probe. Așadar, condițiile pe care trebuie să le

îndeplinească proba rezultă din interpretarea *per a contrario* a art. 100 alin. (4) din Codul de procedură penală [4, pag. 110]. Astfel, Codul de procedură penală al României, în art. 100 alin. (4) stabilește că organele judiciare pot respinge o cerere privitoare la administrarea unor probe atunci când: a) proba nu este relevantă în raport cu obiectul probațiunii din cauză; b) se apreciază că, pentru dovedirea elementului de fapt care constituie obiectul probei, au fost administrate suficiente mijloace de probă; c) proba nu este necesară, întrucât faptul este notoriu; d) proba este imposibil de obținut; e) cererea a fost formulată de o persoană neîndreptățită; f) administrarea probei este contrară legii [5].

Abordări teoretice asupra noțiunii de admisibilitate a probelor în Republica Moldova

În Codul de procedură penală din 1961, conceptul de admisibilitate a fost definit. Legalitatea obținerii probelor a fost prevăzută în art. 55, care stabilea că probele obţinute cu încălcarea prevederilor Codului de procedură penală sau neexaminate în modul cuvenit în şedinţă judiciară nu pot constitui temeiul sentinţei sau al altor hotărâri judecătoreşti şi documente procesuale [6]. Cu toate acestea, în literatura de specialitate din acea perioadă se evidenția că reglementările legislative privind sursele informațiilor probatorii reflectau o viziune conform căreia atât teoria procesuală, cât și norma juridică stabileau interdicții clare cu privire la utilizarea anumitor surse de probă. Astfel, erau considerate inadmisibile acele surse care nu puteau fi verificate, cum ar fi declarațiile bazate pe auzite sau cele provenite din surse anonime [7, p. 153]. Această poziție doctrinară era fundamentată pe prevederile legislației procesual-penale în vigoare la acel moment.

În Codul de procedură penală în vigoare, admisibilitatea probelor este reglementată de prevederile art. 95. Similar codului de procedură penală vechi, legiuitorul național nu definește expres conceptul de admisibilitate a probelor, ci stabilește doar condițiile acesteia, și anume că sunt admisibile doar probele pertinente, concludente și utile, administrate în conformitate cu prevederile Codului de procedură penală [1].

În continuare, vom efectua o analiză a fiecărei concepții privind admisibilitatea probelor, așa cum sunt ele reglementate în Codul de procedură penală. Prima condiție – *pertinența,* denumită în doctrina juridică și *relevanța* probei, reprezintă elementul fundamental al reglementărilor referitoare la probe. Doar probele care prezintă relevanță sunt admisibile în cadrul procesului penal. Pentru ca o probă să fie considerată relevantă, este necesară existența unei conexiuni logice între aceasta și aspectul de fapt pe care îl susține sau îl infirmă.

Această legătură nu trebuie să fie atât de puternică încât un singur mijloc de probă să dovedească sau să infirme în mod concludent acel fapt. Este suficient dacă respectiva probă reprezintă o verigă într-un lanț probator, alături de alte mijloace de probă. Astfel, pertinența probei se referă la legătura sa logică cu faptele care urmează a fi dovedite într-o cauză penală. Deși este, în general, un concept larg, relevanța impune ca proba să fie legată de un aspect care poate fi în mod legitim dovedit în cauză și reprezintă o condiție prealabilă pentru admisibilitate.

Cu alte cuvinte, probele irelevante sunt excluse, deoarece nu contribuie la stabilirea adevărului sau falsității aspectelor esențiale ale cauzei. Potrivit doctrinei, testul pertinenței probei nu ridică probleme din perspectiva aplicării practice, deoarece organul judiciar trebuie să raporteze ceea ce dorește a dovedi prin proba propusă la obiectul probei [4, p. 110].

Potrivit Codului de procedură penală, *probe concludente* sunt probe pertinente care influenţează asupra soluţionării cauzei penale [1]. Potrivit lui Neagu I., Crișu A., Ciobanu A., Zarafiu A., concludență este considerată însușirea unei probe de a releva adevăr [8, p. 179].

Probe utile, sunt definite ca probe concludente care, prin informaţiile pe care le conţin, sunt necesare soluţionării cauzei [1]. De multe ori, utilitatea probei a fost abordată prin raportare la concludență, în sensul că nu orice probă concludentă este și utilă, ci doar acele probe concludente care nu au fost administrate sunt probe utile [8, p. 113-114].

Considerăm că sintagma *administrate în conformitate cu prezentul cod* definește condiția legalității probei. Astfel, se impune că administrarea probei să aibă loc cu respectarea legalității regimului probator. Întrucât legea fixează anumite reguli procesuale pentru administrarea probelor, nerespectarea prevederilor legale conduce la aplicarea sancțiunii procesuale de excludere a probei. În același context, notăm că proba este admisibilă doar dacă nu există condițiile pentru aplicarea niciunei dintre regulile de excludere

prevăzute de art. 94 din CPP. Astfel, analiza admisibilității probelor nu se reduce exclusiv la verificarea pertinenței, concludenței și utilității acestora. Articolul 94 din Codul de procedură penală urmărește să împiedice utilizarea unor probe sau informații care, chiar dacă întrunesc aceste criterii, devin inadmisibile din alte considerente legale.

Observăm, că spre deosebire de Codul de procedură penală al României, Codul autohton nu reglementează expres ca condiție de admisibilitate *posibilitatea obținerii probei*. În același timp, atragem atenție că în literatura de specilitate română, această condiție a admisibilității a fost criticată, fiind menționat că această condiție negativă nu este relevantă pentru reglementare în codul de procedură penală [9, p. 465].

În ceea ce privește organul împuternicit de a decide admisibilitatea probelor, prevederile art. 95 alin. (2) din CPP, impun obligația organul de urmărire penală și instanţei de judecată de a decide asupra acesteia. Aceasta se efectuiază din oficiu sau la cererea părţilor. Totodată, subliniem că subiecții împuterniți de a decide admisibilitatea probelor sunt obligate de a motiva admiterea sau respingerea cererilor privind administrarea probelor. Prin motivare i se dă posibilitatea persoanei care a formulat propunerea de probe să cunoască motivele fapt și de drept care, în opinia organului judiciar, au justificat soluția [8, p. 110]. Totodată, în literatura de specialitate s-a subliniat că dacă administrarea probelor a fost efectuată cu respectarea dispoziţiilor legale, argumentarea inadmisibilităţii probelor se face de către partea care cere respingerea lor. În caz contrar, obligaţia de a argumenta admiterea lor revine părţii care le-a administrat sau părţii în favoarea căreia au fost administrate probele [10, p. 11-12].

Concluzii

Analiza conceptului de admisibilitate a probelor în procesul penal evidențiază faptul că acesta reprezintă una dintre cele mai importante garanții atât pentru protecția drepturilor fundamentale ale persoanei acuzate, cât și pentru realizarea interesului public în combaterea criminalității. Pe de o parte, admisibilitatea probelor protejează inculpatul împotriva ingerințelor nejustificate din partea organelor judiciare, oferindu-i siguranța că stabilirea vinovăției sale se va face exclusiv pe baza unor probe obținute și administrate legal. Pe de altă parte, această regulă asigură respectarea interesului public, întrucât delimitează cadrul în care autoritățile statului pot interveni asupra drepturilor și libertăților fundamentale ale participanților la procesul penal.

La nivel european, Convenția europeană a drepturilor omului nu conține cerințe referitoare la admisibilitatea probelor, iar CtEDO se consideră liberă să evalueze admisibilitatea, relevanța și valoarea probatorie a tuturor probelor aflate în fața sa [11, p. 210]. Prin contrast, Curtea a stabilit cerințe destul de extinse în ceea ce privește tratamentul probelor în cadrul procedurilor naționale. Astfel, în temeiul dreptului la un proces echitabil, consacrat de articolul 6 al CEDO, care include „principiul egalității armelor", dreptul la un proces contradictoriu și cerința ca procedura, privită în ansamblu, să fie echitabilă, au fost instituite o serie de exigențe referitoare în special la colectarea și admisibilitatea probelor în cadrul proceselor naționale.

Admisibilitatea probelor în procesul penal se întemeiază pe respectarea unor criterii esențiale, precum relevanța, concludența, utilitatea și, nu în ultimul rând, legalitatea acestora. Legalitatea probelor constituie o condiție fundamentală, întrucât doar probele obținute în conformitate cu normele de procedură și cu respectarea drepturilor procesuale ale părților pot fi valorificate de către instanță. Astfel, admisibilitatea probelor nu este doar o chestiune tehnică, ci un mecanism esențial pentru garantarea unui proces echitabil, asigurând echilibrul între imperativul protecției drepturilor și libertăților fundamentale ale persoanei și interesul public de a combate eficient infracționalitatea și de a trage la răspundere persoanele vinovate.

Referințe bibliografice:

1. Codul de procedură penală al Republicii Moldova nr. 122 din 14.03.2003, publicat : 05-11-2013 în *Monitorul Oficial* Nr. 248-251 art. 699. https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=123540&lang=ro
2. SKORUPKA, J. *The rule of admissibility of evidence in the criminal process of continental Europe.* pp. 93-122. Disponibil: https://dialnet.unirioja.es/descarga/articulo/7879430.pdf
3. FATCULLIN, F. *Общие проблемы процесуального доказывания.* 206 p. Cazani, 1976.
4. NEGRU, A-I. *Administrarea și aprecierea probelor în procesul penal*. București: Ed. Universul Juridic, 2022. 542 p. ISBN: 978-606-39-0827-9

5. Codul de procedură penală al României. Aprobat prin Legea nr. 135/2010. În: *Monitorul Oficial.* 2010, nr. 486 din 15 iulie 2010 [online] [citat 13.08.2024]. Disponibil: http://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/120611
6. Codul de procedură penală al României. Aprobat prin Legea nr. 135/2010. În: *Monitorul Oficial.* 2010, nr. 486 din 15 iulie 2010 [online] [citat 13.08.2024]. Disponibil: http://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/120611
7. CELIȚOV, M. A. *Советский уголовный процесс.* Moscova, 1951
8. NEAGU, I., CRIȘU, A., CIOBANU, A., ZARAFIU, A. *Drept procesual penal. Curs selectiv pentru licență*. 179 p.
9. MATEUȚ, Gh. *Procedură penală. Partea generală*. București: Ed. Universul Juridic, 2019. ISBN/ISSN: 978-606-39-0393-9.
10. DOLEA, I. *Probele în procesul penal. Îndrumar pentru avocați.* Chișinău, 2016. 55 p. ISBN 978-9975-57-202-6.
11. Ireland v United Kingdom, App. No. 5310/71, 18 January 1978, par. nr. 210. Disponibil: https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-57506.

Date despre autor:
Svetlana LEONTIEVA, doctorandă, Universitatea de Stat din Moldova.
ORCID: 0009-0005-2481-533X
E-mail: leontievasvetlana58@gmail.com

Prezentat: 01.10.2025